

Werkplaatsen Onderwijsonderzoek

‘Het team is eigenaar van de onderzoeksvraag’

Wat zijn de grenzen van de zorg die wij leerlingen in de klas kunnen geven? Die vraag staat centraal in het praktijkonderzoek dat basisschool De Boomgaard in Utrecht uitvoert in het kader van de pilot Werkplaatsen Onderwijsonderzoek. Directeur Nicole Verdier vertelt over het onderzoek en over haar rol als directeur hierbij. “Mijn grootste uitdaging is om de uitkomsten van het onderzoek breder te trekken dan alleen onze school.”

Elise Schouten is tekstschrijver.

Eindelijk de kans om onderzoek te doen naar een vraag die écht leeft in onze school, dacht Verdier toen ze haar school aanmeldde voor de Werkplaats Onderwijsonderzoek Utrecht (WOU). De Boomgaard doet regelmatig mee aan onderzoeken die antwoorden geven op vragen van onderzoekers, maar in de WOU bepaalt de school helemaal zelf waar het onderzoek zich op richt. “Dat is het mooie van dit project,” zegt Verdier, “dat de praktijkvragen van leerkrachten ten grondslag liggen aan het onderzoek. Dat maakt dat het echt iets bijdraagt aan de school, en - heel essentieel - dat leerkrachten eigenaar zijn van het onderzoek. Sinds de invoering van passend onderwijs leeft in ons team in toenemende mate de vraag: hoeveel kinderen

met extra ondersteuningsbehoeften kunnen we aan in een klas? In augustus 2016 hebben we die vraag ook voorgelegd aan de inspectie, en die moedigde ons aan om dit zelf te onderzoeken. Het WOU-project kwam kort daarna, dus het lag voor de hand om dit onderwerp - de grenzen van onze zorg - als onderzoeksthema te kiezen.”

Vertrouwen in leerkrachten

Het WOU-team van De Boomgaard bestaat uit een onderzoeker van de universiteit van Utrecht en vier leerkrachten, waarvan er twee wetenschappelijk zijn geschoold. Eén van de leerkrachten is de zogenoemde ‘broker’, de leider van het WOU-team, die tevens de

contacten onderhoudt met de WOU-adviseur van het bestuur, met de directie en met de andere vier WOU-scholen van het bestuur. Verdier heeft dit WOU-team zorgvuldig en bewust samengesteld, vertelt ze. "Ik heb hiervoor enthousiaste, ambitieuze mensen gevraagd, waarvan ik weet dat ze er echt voor gaan. Het is de eerste keer dat we dit doen, dus ik vind het belangrijk dat het een succes wordt. Ook vind ik het zinvol - en dat geldt trouwens ook voor het schoolteam - dat het een mix is van leerkrachten die universitair zijn geschoold en pabo geschoolde leerkrachten. Beide groepen hebben een eigen, belangrijke inbreng."

Uniek aan deze manier van werken is dat drie aspecten bij elkaar worden gebracht: kennis (de onderzoeker), beleid (het bestuur) en de praktijk (leerkrachten).

Om een aantal redenen heeft Verdier erop aangestuurd dat het onderzoek zich richt op leerkrachten. "Omdat het gaat over passend onderwijs, lag het voor de hand om de intern begeleiders, zorgcoördinatoren en de directie te gaan bevragen, maar ik wilde juist dat de leerkrachten hun grenzen aangeven. Allereerst omdat zij het zijn die iedere dag met de kinderen werken, maar ook omdat je daarmee laat zien dat je vertrouwen hebt in leerkrachten, dat je erop vertrouwt dat ze het maximale doen voor de kinderen. Ook draagt het eraan bij dat het onderzoek leeft in de school."

Van de 50 leerkrachten worden er 17 geïnterviewd; volgens de deelnemende onderzoeker is dat aantal voldoende om valide uitspraken te kunnen doen. Doordat het onderzoek plaatsvindt onder leerkrachten, is het min of meer vanzelf onderwerp van gesprek in de school, vertelt Verdier. "Maar ik stimuleer dat zelf ook door, als het maar even kan, in de wandelgangen of in functioneringsgesprekken de ervaringen van leerkrachten te verbinden met het onderzoek."

Zaaien

Dat het onderzoek leeft in het team is belangrijk, omdat de uitkomsten richtinggevend zullen zijn voor nieuw beleid, waarin is vastgelegd welke zorg de school wel en niet kan bieden. "Die belofte heb ik aan het team gedaan", vertelt Verdier. "Maar omdat dit gaat over passend onderwijs, is er meer nodig. We gaan de uitkomsten van het onderzoek ook inzetten om met het samenwerkingsverband en met ons bestuur in gesprek te gaan over de grenzen van de zorg. Want als we willen dat de kwaliteit van het onderwijs en van de zorg op peil blijven, dan moeten we hierover samen beslissingen nemen. Mijn grootste uitdaging is dan ook om de uit-

Pilot Werkplaatsen Onderwijs-onderzoek

In de pilot Werkplaatsen Onderwijs-onderzoek, een initiatief van NRO en PO-Raad, werken basisscholen, hogescholen en universiteiten vanuit een gelijkwaardige positie aan de verbetering van het onderwijs op basis van onderzoek. De onderzoeksvragen komen voort uit de onderwijspraktijk van de deelnemende scholen. Zo dragen de Werkplaatsen bij aan een duurzame verbinding tussen onderwijs(ontwikkeling) en onderzoek.

Er zijn drie Werkplaatsen: in Amsterdam, Utrecht en Tilburg. In de Werkplaats Onderwijs-onderzoek Utrecht (WOU) zijn er op 15 basisscholen zogenoemde 'WOU-teams' gevormd, die bestaan uit leerkrachten, wetenschappers en studenten. Een WOU-team voert praktijkonderzoek uit in de betreffende school.

Deelnemers van de WOU: Universiteit Utrecht, Universiteit voor Humanistiek, Hogeschool Utrecht, Marnix Academie, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU), Stichting Openbaar Primair Onderwijs Utrecht, Katholieke Scholenstichting Utrecht en Stichting Protestant Christelijk Onderwijs Utrecht.

De tweejarige pilot wordt in juni 2018 afgesloten. Oberon en de Universiteit van Utrecht doen onderzoek naar de werkwijze en de opbrengsten van de Werkplaatsen.

komsten van het onderzoek breder te trekken dan alleen onze eigen school. Dat is inherent aan dit onderwerp." Hoewel de uitkomsten van het onderzoek pas aan het eind van dit schooljaar beschikbaar zullen zijn, is Verdier al actief bezig met de voorbereiding van deze missie. Ze heeft in het voorjaar afspraken gepland met het bestuur en met het samenwerkingsverband om, vooruitlopend op de onderzoeksresultaten, de kwestie onder de aandacht te brengen. "Ik strooi overal zaadjes uit, om mensen te prikkelen er alvast over na te denken, en om duidelijk te maken dat dit thema belangrijk is voor ons allemaal. Als er een breed en sterk draagvlak is, kunnen we straks sneller en effectiever met de uitkomsten van het onderzoek aan de slag gaan."

Belangrijke driehoek

Maar ook nu al ziet Verdier dat het onderzoek winst oplevert in haar school. "Het draagt bij aan een lerende cultuur, waarin we niet zomaar wat zeggen of vinden, maar waarin we onderbouwde uitspraken doen. Een cultuur, waarin we kritisch naar onszelf kijken en bereid zijn om onszelf te verbeteren. Er is sprake van natuurlijke professionalisering op de werkvloer. Maar ook draagt het onderzoek bij aan goed gefundeerd beleid. Uniek aan deze manier van werken is dat drie aspecten bij elkaar worden gebracht: kennis (de onderzoeker), beleid (het bestuur) en de praktijk (leerkrachten). Dat is een belangrijke driehoek, die je nodig hebt om kennis en ervaring in beleid te kunnen vertalen."